

REPUBLICA MOLDOVA

Raionul Rezina

Primăria Comunei Pripiceni-Răzeși

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Pripiceni-Răzeși, Raionul Rezina

Perioada de implementare: 2025 – 2030

Elaborat de:

Echipa tehnică AO Oikumena,

în colaborare cu Echipa Primăriei Comunei Pripiceni-Răzeși

Aprobat de:

Consiliul Local Pripiceni-Răzeși

Hotărârea nr. ____ / ____ _____ 2025

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Pripiceni-Răzeși, Raionul Rezina

Notă: Prezentul document este un instrument de planificare flexibil, care se poate adapta și completa pe măsură ce survin schimbări în situația economică, socială și de mediu. Pentru rezultate optime, este esențial ca autoritățile locale și comunitatea să colaboreze îndeaproape, beneficiind totodată de sprijinul partenerilor și investitorilor externi.

PREFAȚĂ

Comuna Pripiceni-Răzeși este o comună din raionul Rezina, Republica Moldova. Este formată din satele Pripiceni-Răzeși (sat-reședință) și Pripiceni-Curchi.

Prezentul document oferă o viziune integrată asupra dezvoltării durabile a comunei Pripiceni-Răzeși din raionul Rezina. Structurat pe o analiză a factorilor naturali, socio-economici și de infrastructură, Planul Local de Acțiuni (PLA) își propune să faciliteze luarea de decizii informate pentru îmbunătățirea calității vieții locuitorilor și atingerea obiectivelor de neutralitate a degradării terenurilor (LDN). Documentul servește drept instrument practic pentru autoritățile locale, organizațiile neguvernamentale, investitorii și comunitatea, vizând o evoluție echilibrată și durabilă a comunei.

ACRONIME & ABREVIERI

- **ADMA** – Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii
- **AIPA** – Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
- **BERD** – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
- **EE** – Eficiență energetică
- **FAO** – Food and Agriculture Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură)
- **FEN** – Fondul Ecologic Național
- **GEFF** – Programul de Finanțare a Economiei Verzi
- **GIS** – Geographic Information System (Sistem Informațional Geografic)
- **GIZ** – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Agenția Germană pentru Cooperare Internațională)
- **IFAD** – Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
- **IPCC** – Intergovernmental Panel on Climate Change (Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice)
- **LCC** – Land Capability Classification (Clasificarea capacității terenurilor)
- **LDN** – Land Degradation Neutrality (Neutralitatea degradării terenurilor)
- **MAC-P** – Agricultura Competitivă în Moldova
- **MAME** – Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol
- **MDT** – Managementul Durabil al Terenurilor
- **ONG** – Organizație non-guvernamentală
- **PDSISM** – Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică

- **PFP** – Perdele Forestiere de Protecție
- **PNDR** – Programul Național de Dezvoltare Rurală
- **PNERP** – Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor
- **PNUD** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
- **SDG** – Sustainable Development Goals (Obiective de Dezvoltare Durabilă)
- **TRTP** – Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale”
- **UCIP IFAD** – Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD
- **UE** – Uniunea Europeană

LISTĂ TABELE

1. **Tabelul din secțiunea 4.2. "Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare"**

LISTĂ FIGURI

1. **Harta „Sub-tipuri de sol”**
2. **Harta „Conținutul de nisip (0-5 cm)”**
3. **Harta „Conținutul de praf (0-5 cm)”**
4. **Harta „Conținutul de argilă (0-5 cm)”**
5. **Harta „Stocuri de carbon (0-30 cm)”**
6. **Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor**
7. **Harta „Acoperirea terenurilor”**
8. **Harta „Eroziunea solului”**
9. **Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul comunei**

CUPRINS

PREFAȚĂ	1
ACRONIME & ABREVIERI	1
LISTĂ TABELE	2
LISTĂ FIGURI	2
1. INTRODUCERE	4
2. SITUAȚIA ACTUALĂ	4
2.1. Relieful, clima și apele	4
2.2. Resursele naturale.....	5
2.2.1. Solurile	5
2.2.2. Fond forestier.....	7
2.2.3. Resurse minerale.....	7
2.2.4. Resurse energetice.....	7
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor	7
2.4. Populația, așezările și infrastructura	9
2.5. Protecția mediului	10
2.5.1. Managementul deșeurilor	10
2.5.2. Biodiversitatea	10
2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)	10
2.6. Hazarduri naturale	11
2.6.1. Eroziunea solului.....	11
2.7. Ariile protejate	14
3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI	14
3.1. Oportunități de dezvoltare.....	14
3.2. Constrângeri de dezvoltare.....	14
3.3. Scenarii de dezvoltare	15
3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă	15
3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică	15
3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă și infrastructură modernizată) ..	15
4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE	16
4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor	16
4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare	17
5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE	25
5.1. Obiectivele strategiei de comunicare	25
5.2. Mesaje-cheie.....	26
5.3. Public-țintă	27
5.4. Canale de comunicare	28
5.5. Activități propuse.....	30
6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	32
BIBLIOGRAFIE	33
ANEXE	33

1. INTRODUCERE

Comuna Pripiceni-Răzeși, aflată în raionul Rezina, se caracterizează printr-o moștenire culturală bogată și resurse naturale care îi conferă un potențial semnificativ de dezvoltare. Scopul principal al acestui Plan Local de Acțiuni este de a orienta eforturile autorităților și ale comunității către o dezvoltare durabilă, echilibrată și adaptată provocărilor socio-economice și de mediu actuale.

Obiective specifice:

- Evaluarea detaliată a condițiilor fizico-geografice, socio-economice și de mediu din comuna Pripiceni-Răzeși;
- Identificarea principalelor probleme și oportunități pentru dezvoltarea locală;
- Elaborarea unui set de măsuri orientate spre conservarea resurselor naturale și creșterea calității vieții;
- Implicarea comunității în procesul decizional și în implementarea măsurilor propuse.

2. SITUAȚIA ACTUALĂ

2.1. Relieful, clima și apele

Relieful. Comuna Pripiceni-Răzeși se află într-o zonă colinară, cu altitudinea minimă 156,3 m, maximă 311,3 m (amplitudine altitudinală ~155,0 m). Panta medie a terenului este de ~5,4°, cu porțiuni abrupte (panta maximă ~27,0°). Expoziția medie a versanților este de ~160,2° (sudică). Relieful comunei este domol, dominat de dealuri cu versanți blânzi. Pantele medii de aproximativ 9% și expunerea majoritară spre sud pot conduce la o eroziune modestă în lipsa lucrărilor de conservare. În zonele de podiș cu soluri fertile se practică o agricultură diversificată (porumb, floarea-soarelui), în timp ce versanții mai înclinați servesc în principal pentru pășunat și livezi. Parametrii morfometrici (alt mediu ~234 m, amplitudine ~155 m) sugerează un relief moderat fragmentat, cu văi înguste și câmpii domoale. În aceste condiții, punerea în practică a lucrărilor antierozionale și conservarea bandelor de vegetație de-a lungul terenurilor agricole sunt importante pentru menținerea productivității solului și prevenirea degradării versanților.

Clima. Localitatea are un climat temperat-continental, cu ierni reci (-1,20°C, min. -22°C) și veri călduroase (peste 21°C, max. 36°C). Primăverile și toamnele au temperaturi medii între 10-11°C. Precipitațiile medii iarna sunt de 116 mm, iar anual variază între 480-590 mm, cu minime sub 440 mm în anii secetoși și maxime de peste 640 mm în anii ploioși. În viitorul apropiat, temperaturile vor crește cu 1,5-2°C, iar precipitațiile vor deveni mai neregulate.

Surse de apă. Comuna beneficiază de prezența râului Cogâlnic, afluent al r. Răut, care nemijlocit traversează comuna. Pe teritoriul comunei sunt amenajate 14 iazuri utilizate pentru irigații și pescuit. Suprafața totală ocupată de lacuri constituie 3 ha. De asemenea, rezervele subterane de apă pot fi utilizate pentru consumul domestic, dar calitatea lor variază în funcție de adâncime și locație. Este necesară implementarea unor sisteme de filtrare și monitorizare pentru a asigura siguranța apei potabile. Din cauza creșterii evaporării (cca 0,9 m³ de pe fiecare m² de apă) în viitorul apropiat resursele de apă se vor micșora.

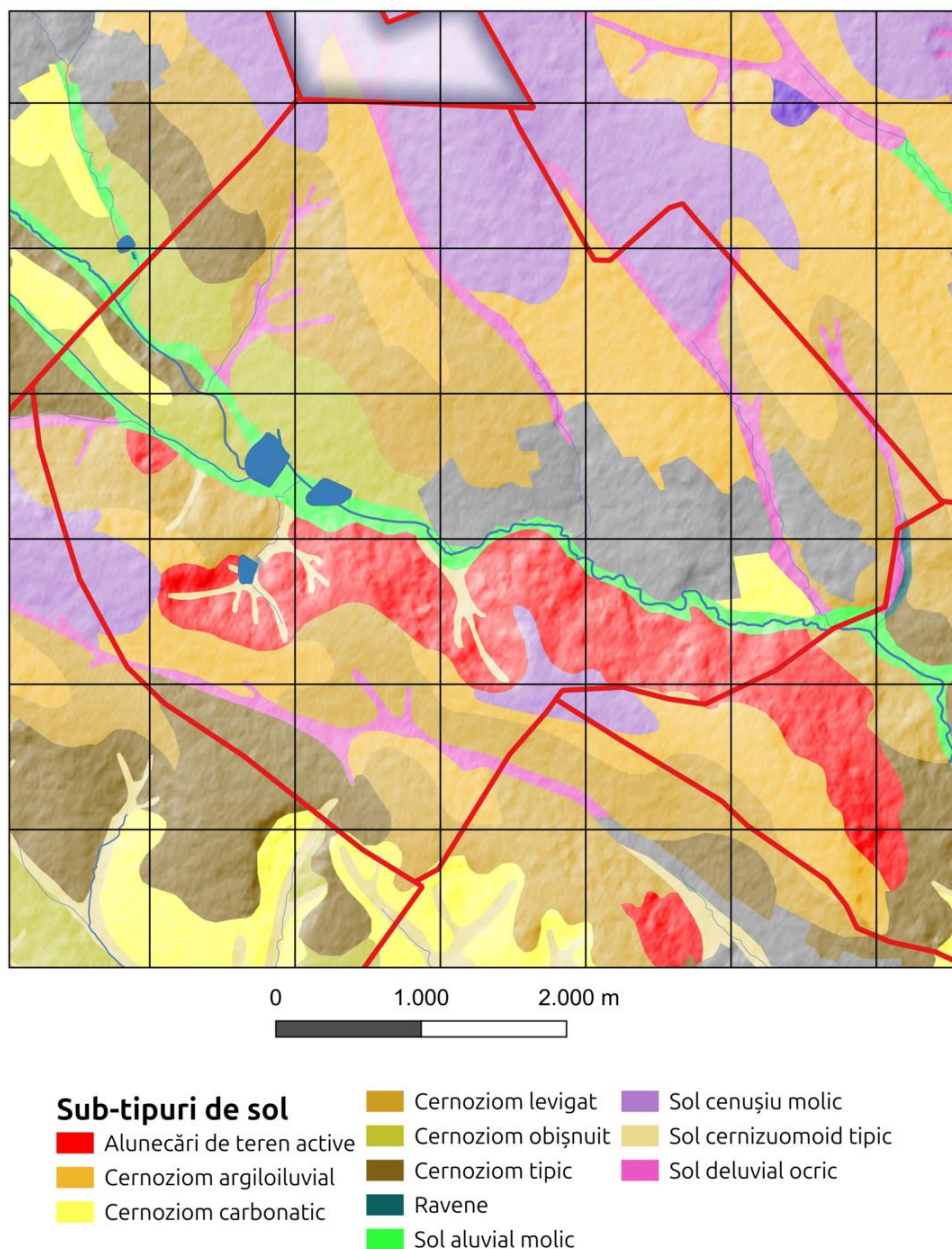
2.2. Resursele naturale

2.2.1. Solurile

Solurile predominante sunt cernoziomurile, care formează majoritatea covorului de sol al comunei, iar solurile brune de pădure apar pe areale mai restrânse, în special în zonele cu relief împădurit.

Preponderent sunt cernoziomuri și soluri brune de pădure, recunoscute pentru fertilitatea lor naturală. Monocultura și lipsa rotației culturilor pot duce însă la o degradare treptată a calității solului.

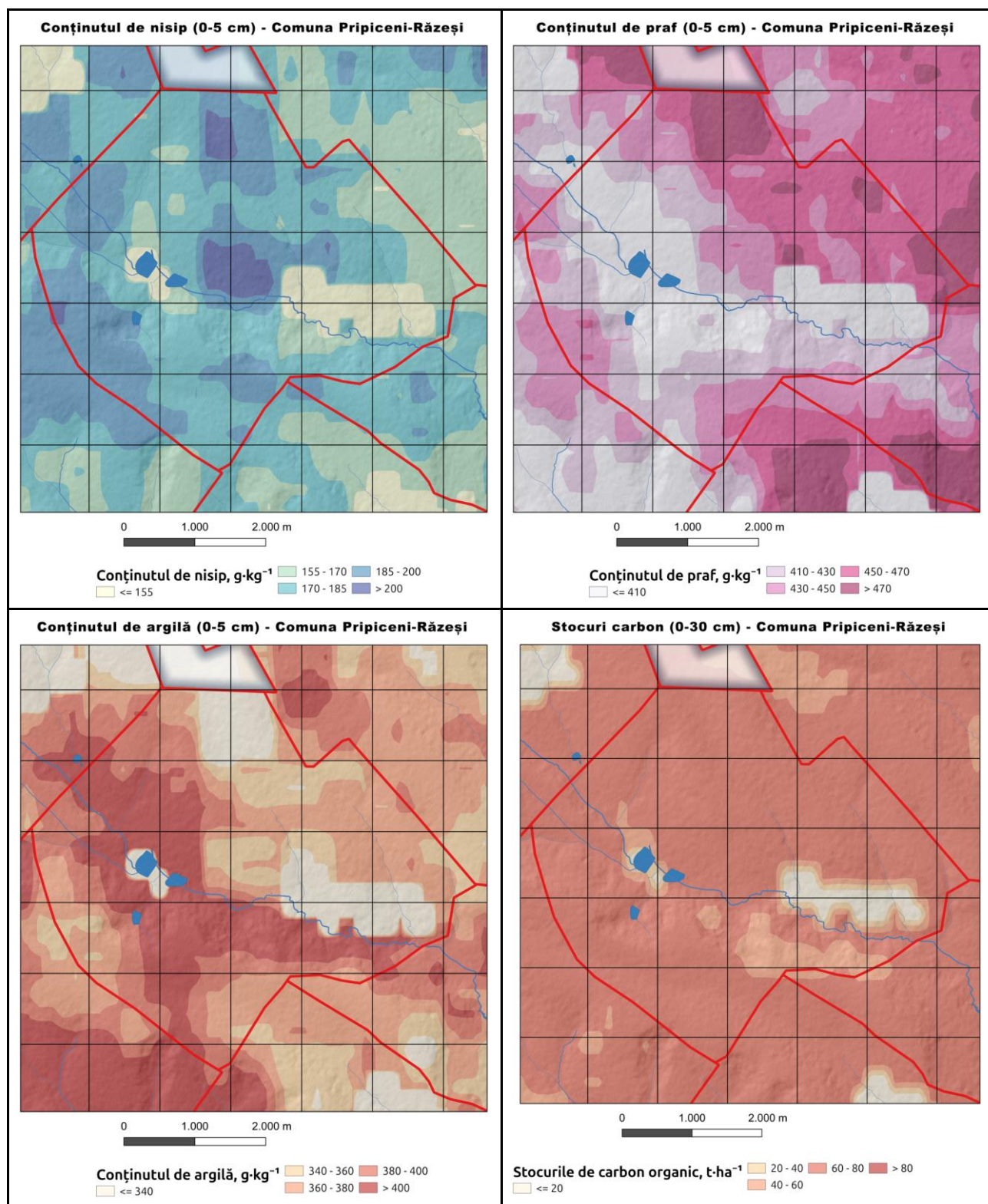
Sub-tipuri de sol - Comuna Pripiceni-Răzeși



Solurile din această comună au o textură luto-argiloasă, cu circa 38% argilă, 43% praf (silt) și 18% nisip. Conținutul ridicat de argilă asigură o bună capacitate de reținere a apei și a substanțelor nutritive, deși drenajul poate deveni mai lent în perioadele cu precipitații abundente. Conținutul de carbon organic este ridicat (~6.5%), indicând un nivel bogat de materie organică ce se traduce printr-o fertilitate naturală sporită. În ansamblu, solul are un

potențial agricol ridicat, însă este importantă aplicarea unor practici durabile de gestionare pentru a preveni degradarea pe termen lung.

Conținutul mediu de carbon organic în stratul 0–5 cm este 41.0 g/kg, scăzând la 19.8 g/kg în stratul 5–15 cm și la 18.0 g/kg în stratul 15–30 cm. La adâncimi mai mari, conținutul continuă să descrească: 15.6 g/kg la 30–60 cm, 10.5 g/kg la 60–100 cm și 7.3 g/kg în stratul 100–200 cm. Stocul total de carbon organic până la 30 cm adâncime este de ~57.3 t/ha. Se observă o diminuare accentuată a conținutului de carbon cu adâncimea (de ~5 ori mai mic la 2 m față de suprafață).



Pe teritoriul comunei au fost identificate și cartografiate **175,93 hectare de terenuri afectate de eroziune, alunecări de teren și râpe**, suprafețe care impun măsuri urgente de stabilizare și reabilitare ecologică. În cadrul expertizei pedologice desfășurate în 2024, au fost analizate **1.505 hectare**, ceea ce constituie aproximativ 74% din totalul de **2.035 hectare** ale comunei. Rezultatele investigației indică o **bonitate medie ponderată de 70 de puncte**, reflectând un potențial agricol bun, dar serios afectat de procesele de degradare a solului.

Din suprafața analizată, **754 de hectare** (circa **50%**) prezintă **forme variate de eroziune**, dintre care **36 hectare** sunt **erodate puternic** (2,39% din totalul expertizat), **192 hectare** sunt **erodate moderat**, iar **526 hectare** prezintă **eroziune slabă**, dar semnificativă pentru stabilitatea productivității agricole.

2.2.2. Fond forestier

Zonele împădurite sunt limitate, dar esențiale pentru menținerea biodiversității și protecția solului. Extinderea lor, prin împăduriri și crearea de perdele forestiere, poate reduce riscurile de eroziune. Comuna Pripiceni-Răzeși dispune de un fond agricol însemnat, cu **1.332,41 hectare de teren arabil și 176 hectare de pășuni**, ceea ce însumează o suprafață agricolă totală de **1.508,41 hectare**. Fondul forestier ocupă **163,52 hectare**, fiind distribuit între trei forme de proprietate: **102,35 hectare** sunt deținute de stat, **51 hectare** aparțin autorității publice locale (UAT), iar **10,17 hectare** sunt în proprietate privată. Din totalul plantațiilor forestiere, **9 hectare** sunt reprezentate de **fâșii forestiere** destinate protecției terenurilor agricole, acestea aflându-se în întregime în proprietatea publică a UAT.

2.2.3. Resurse minerale

La nivel local, există surse limitate de nisip și argilă utilizate în construcții, însă exploatarea trebuie să fie strict reglementată pentru a evita impactul negativ asupra mediului.

2.2.4. Resurse energetice

Absența resurselor fosile este compensată de potențialul pentru energie solară, în special pe terenurile cu expunere sudică, și de posibile micro-proiecte eoliene în zonele mai înalte.

2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor

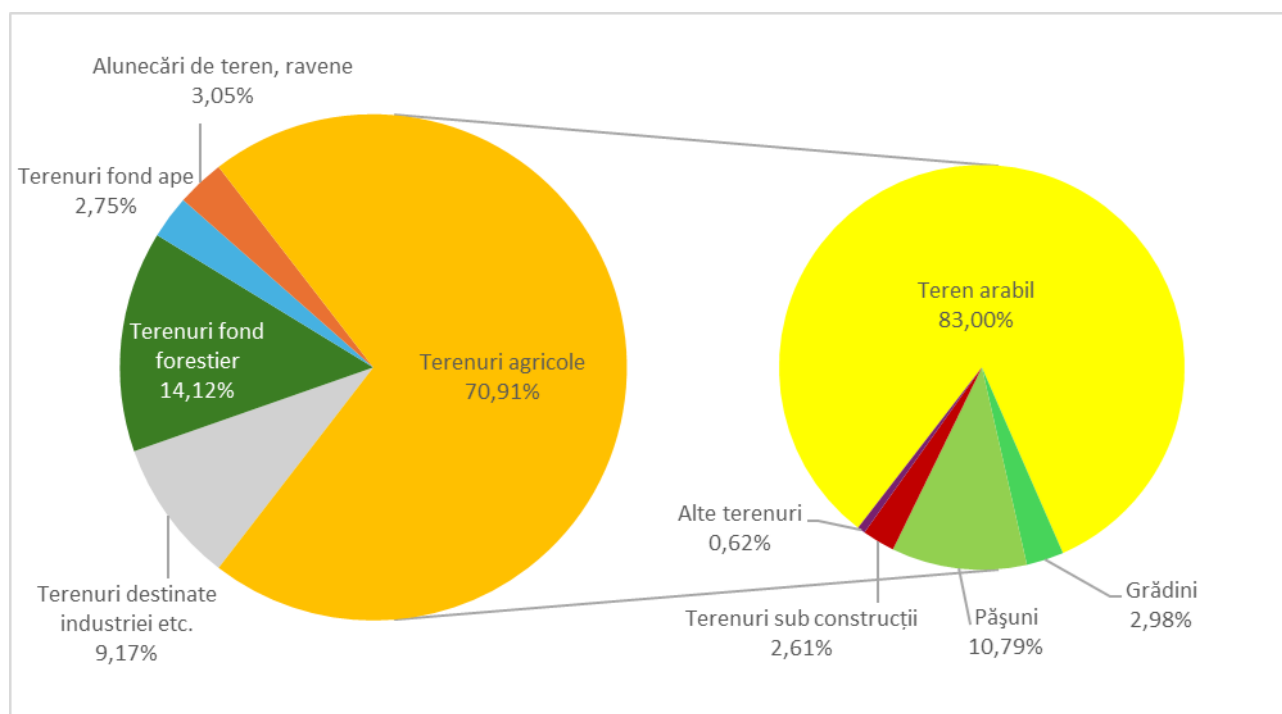
Utilizarea terenurilor în localitatea Pripiceni-Răzeși reflectă o structură predominant agricolă, dar cu o prezență echilibrată a terenurilor forestiere și a celor destinate infrastructurii economice.

Din totalul suprafeței teritoriale, terenurile agricole ocupă 70,91%, indicând o orientare puternică spre exploatarea solului în scopuri productive. Cea mai extinsă categorie din cadrul terenurilor agricole este reprezentată de terenurile arabile, care dețin 83,00% din totalul agricol, constituind baza principală a producției vegetale. Alte forme de utilizare agricolă sunt pășunile (10,79%) și grădinile (2,98%), care indică o prezență mai redusă a

sectorului zootehnic și horticol, dar totuși activă. Terenurile sub construcții (2,61%) susțin rețeaua rezidențială și instituțională, în timp ce alte terenuri (0,62%) pot avea funcționalități mixte sau temporare.

Un element important în structurarea spațiului este fondul forestier, ce acoperă 14,12% din teritoriu. Ponderea acestuia contribuie la echilibrul ecologic și la protecția solului, oferind totodată resurse naturale regenerabile. De asemenea, terenurile din fondul apelor ocupă 2,75% și joacă un rol în reglarea regimului hidrologic și în susținerea microclimatului local.

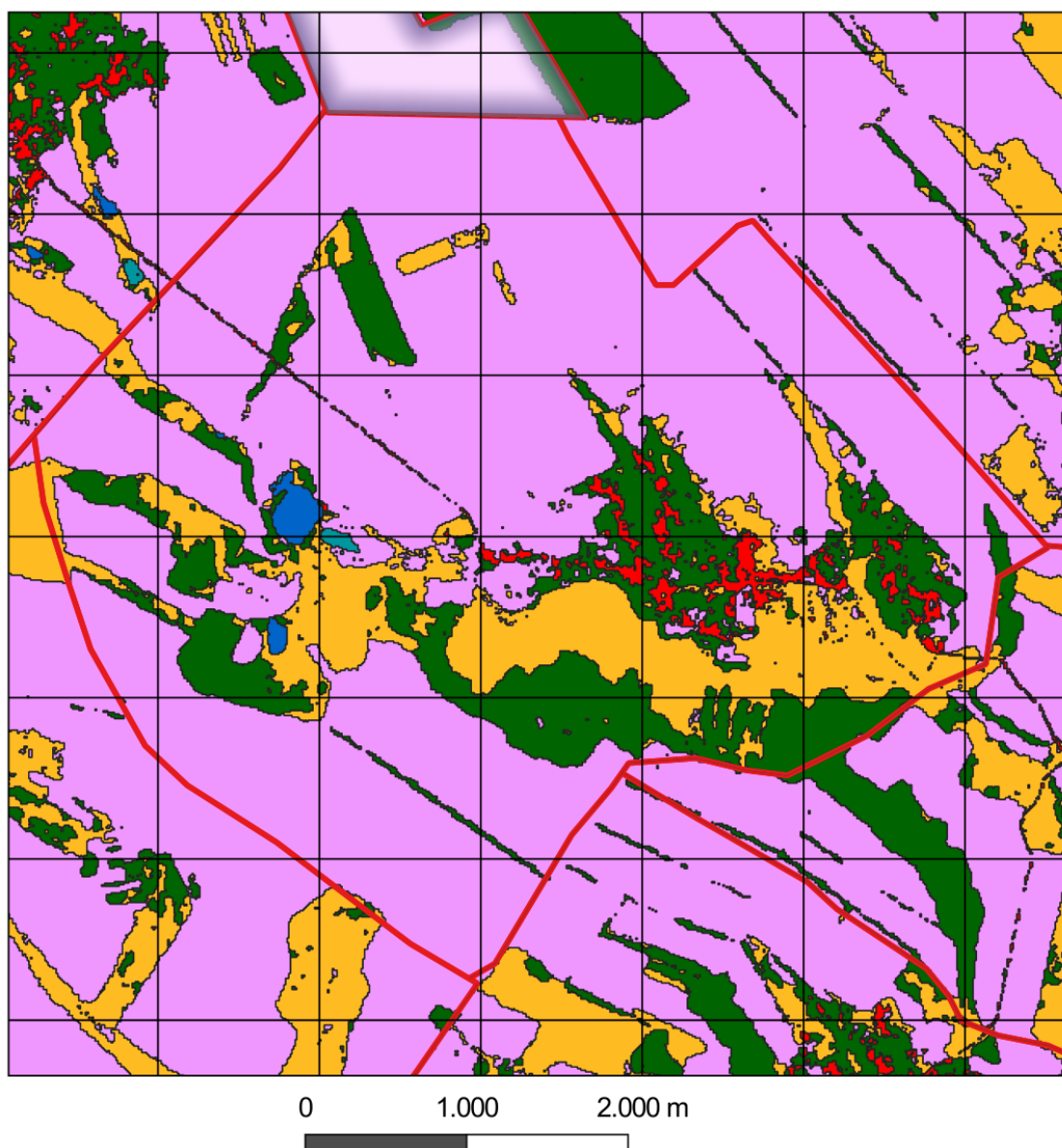
Ponderele categoriilor de utilizare a terenurilor



Terenurile destinate industriei, transporturilor și altor obiective economice se ridică la 9,17%, reflectând o prezență relevantă a infrastructurii non-agricole, cu potențial de dezvoltare economică locală. O categorie aparte o reprezintă alunecările de teren și ravenele, care ocupă 3,05% din teritoriu și semnaleză riscuri geomorfologice punctuale, ce necesită monitorizare atentă și eventuale măsuri de stabilizare a versanților.

Este de remarcat absența terenurilor pârloagă în structura declarată, ceea ce poate semnala fie o utilizare agricolă intensivă și permanentă, fie o eventuală subraportare a suprafețelor temporar necultivate.

Acoperirea terenurilor - Comuna Pripiceni-Răzeși



Categoriile de terenuri	
Terenuri agricole	Bazine acvatice permanente
Vegetație arboricolă	Terenuri construite
Pajiști	Teren gol/vegetație rară
	Zone umede înnierbate

2.4. Populația, așezările și infrastructura

Populația. Conform recensământului din 2014, populația comunei Pripiceni-Răzeși era de 1080 de locuitori, în scădere față de 2004, când erau înregistrați 1189 de locuitori (856 loc. în s. Pripiceni-Răzeși și 333 loc. în s. Pripiceni-Curchi). Până în 2024, populația a continuat să scadă, ajungând la 758 de locuitori, această tendință reflectând dificultățile de menținere a populației tinere în sate, majoritatea alegând să se stabilească în orașe sau în străinătate. Predomină persoanele în vârstă, în contextul migrației tinerilor către orașe sau în afara țării. Principalele activități sunt legate de agricultură și creșterea animalelor.

Așezările. Satele sunt tradiționale, cu gospodării individuale, majoritatea având grădini și terenuri în jurul casei. Există un interes crescut pentru renovarea caselor și îmbunătățirea condițiilor de trai.

Infrastructura.

- **Drumuri:** Parțial modernizate, multe drumuri comunale sunt pietruite sau acoperite cu asfalt de calitate medie, necesitând reparații.
- **Rețele de apă și canalizare:** Limitate, gospodăriile folosesc încă fântâni tradiționale și sisteme individuale de gestionare a apelor uzate.
- **Energie și telecomunicații:** Alimentarea cu energie electrică este, în general, stabilă. Rețeaua de internet și telefonie mobilă este disponibilă, dar poate fi slabă în anumite zone.

2.5. Protecția mediului

2.5.1. Managementul deșeurilor

Este necesară o colectare centralizată a deșeurilor menajere și amenajarea unor puncte de depozitare și reciclare. Deșeurile abandonate sau arse necontrolat duc la poluare și afectează sănătatea publică.

2.5.2. Biodiversitatea

Chiar dacă fondul forestier este redus, zonele cu vegetație naturală adăpostesc specii de plante și animale locale. Măsurile de conservare pot include protejarea coridoarelor verzi și reîmpăduririle selective. În acest context, perdelele forestiere de protecție joacă un rol esențial în menținerea conectivității ecologice și a habitatelor pentru speciile locale. Acestea contribuie nu doar la stabilizarea solului, ci și la susținerea biodiversității în peisajele agricole.

2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)

În scopul protecției terenurilor agricole și a reducerii efectelor eroziunii, în comună au fost înființate **8 perdele forestiere de protecție**, cu o **suprafață totală de 11,84 hectare**.

Acestea sunt în general în **stare satisfăcătoare**, însă prezintă un grad diferit de uscare:

- **2 perdele** sunt afectate de **uscare slabă**;
- **1 perdea** este **uscată moderat**;
- **5 perdele** nu prezintă semne vizibile de uscare;
- **niciuna dintre perdele** nu prezintă semne de **infestare biologică**.

Compoziția PFP-urilor este **preponderent formată din nuc, stejar și paltin**, specii autohtone valoroase din punct de vedere ecologic și economic. Structura fâșiilor variază astfel: **o perdea** este alcătuită din **un singur rând**, cu o **lățime de 10 metri**, în timp ce celelalte șapte au **câte două rânduri**, cu lățimi între **6 și 12 metri**.

Subarboretul este reprezentat de specii precum **măcieșul, sângerul și păducelul**, având o distribuție variabilă: în **două perdele** domină **măcieșul** în proporție de 100%, în alte **două perdele predomină sângerul**, iar restul sunt în **amestec**. **Două dintre perdele** nu prezintă vegetație arbustivă, ceea ce indică potențial pentru completări și îmbunătățirea structurii de etaj inferioară.

Pentru îmbunătățirea funcționalității ecologice și silvotehnice a acestor perdele forestiere de protecție, se propun următoarele intervenții specializate:

- **Degajări** într-o perdea forestieră, pe o suprafață de **1,48 hectare**, pentru îndepărtarea vegetației uscate sau neproductive care afectează dezvoltarea arborilor principali.
- **Îngrijirea subarboretului** în **5 perdele forestiere**, pe o suprafață totală de **8,44 hectare**, vizând eliminarea speciilor invazive și ajustarea densității arbustive pentru a reduce concurența și a încuraja regenerarea naturală.
- **Elagajul și emondajul** în **4 perdele forestiere**, acoperind o suprafață de **6,96 hectare** – lucrări ce constau în îndepărtarea ramurilor bazale și a celor bolnave sau rupte, pentru îmbunătățirea sănătății arborilor și prevenirea focarelor de dăunători.
- **Tăieri de igienă**, de asemenea în **4 perdele forestiere**, pe aceeași suprafață de **6,96 hectare**, pentru eliminarea arborilor morți, uscați sau bolnavi.
- **Rărituri selective** în **3 perdele forestiere**, pe **3,4 hectare**, cu scopul de a reduce densitatea excesivă și de a stimula creșterea calitativă a arborilor de viitor.

Aceste intervenții sunt fundamentale pentru păstrarea rolului protector al fâșiilor forestiere și pentru prelungirea duratei de funcționalitate silvică activă a acestora.

În prezent, cele **11,84 hectare de fâșii forestiere** reprezintă aproximativ **0,78%** din suprafața totală a **terenurilor agricole** (1.508,41 ha). Potrivit standardelor agropedologice și climatice, **acoperirea cu perdele forestiere de protecție ar trebui să atingă cel puțin 4% din terenurile arabile**, adică aproximativ **53,3 hectare** în cazul comunei Pripiceni-Răzeși. Astfel, pentru a îndeplini acest obiectiv, este necesară **extinderea rețelei de perdele forestiere cu circa 41,5 hectare suplimentare**. Implementarea acestor măsuri ar contribui decisiv la **limitarea eroziunii solului, stabilizarea terenurilor degradate și ameliorarea microclimatului agricol**, mai ales în contextul **modificărilor climatice tot mai accentuate**.

2.6. Hazarduri naturale

Eroziunea solului, alunecările de teren și secetele sunt cele mai frecvente riscuri. Schimbările climatice amplifică aceste fenomene, accentuând nevoia de adaptare prin practici agricole durabile și gestionarea atentă a apei.

2.6.1. Eroziunea solului

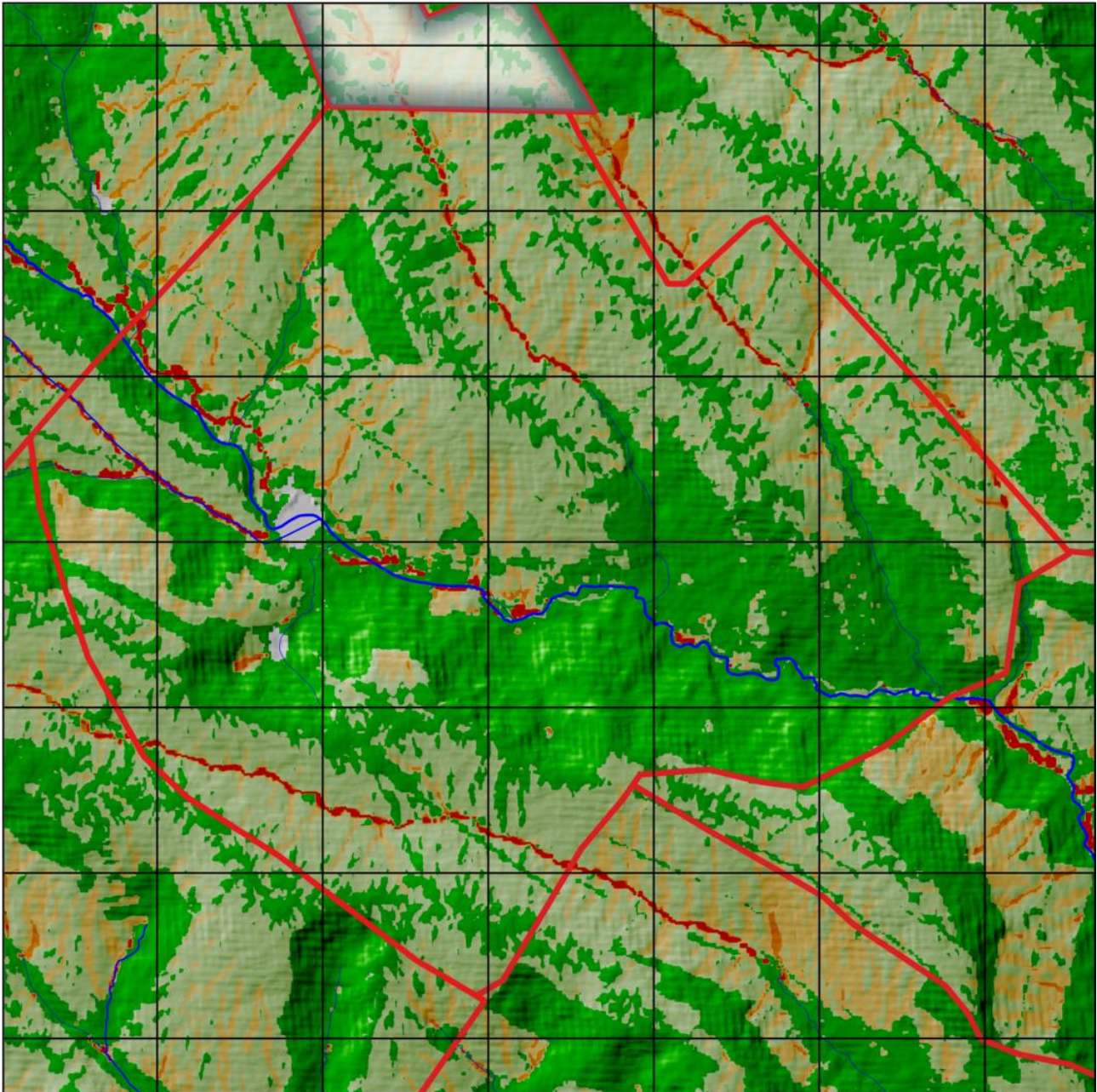
În comuna Pripiceni-Răzeși, eroziunea hidrică a solului duce la pierderea a aproximativ 446 tone de sol pe parcursul unui an. Această cantitate plasează comuna la un nivel mediu de

afectare prin eroziune, comparativ cu celelalte unități teritoriale studiate. Valoarea indică o problemă existentă, însă nu la cote alarmante. Acest fapt sugerează că, deși există factori de risc (precum pante moderate, ploi torențiale periodice și zone cu vegetație insuficientă), efectele lor nu sunt exacerbate de o gestionare agricolă complet necorespunzătoare.

De remarcat însă că intensitatea fenomenului este printre cele mai ridicate: rata medie atinge ~3,1 tone/ha/an, indicând faptul că terenurile comunei sunt foarte susceptibile la eroziune. Volumul total moderat al pierderilor se datorează suprafeței relativ restrânse a comunei, însă pe unitatea de suprafață degradarea solului este pronunțată. În cele mai afectate areale din Pripiceni-Răzeși s-au înregistrat pierderi de până la ~280 tone/ha într-un an, semn că există versanți cu eroziune severă local.

Pe termen lung, chiar și aceste pierderi moderate de sol pot conduce la diminuarea calității terenurilor agricole din comună. Fertilitatea solului poate scădea treptat pe suprafețele unde stratul fertil este erodat, afectând culturile dacă nu se intervine. În acest sens, sunt recomandate măsuri de prevenire a eroziunii: practicarea agriculturii conservative (precum arătura în contur și menținerea resturilor vegetale pe sol), înierbarea terenurilor expuse și instalarea de perdele forestiere pe marginea parcelelor agricole. Astfel de intervenții vor contribui la protejarea solului și la asigurarea sustenabilității agriculturii locale.






Eroziunea solului - Comuna Pripiceni-Răzeși



0 1.000 2.000 m



Cantitatea de sol erodat, t/ha/an

 <= 2,0	 5,0 - 10,0
 2,0 - 5,0	 10,0 - 20,0
	 > 20,0

2.7. Ariile protejate

Comuna Pripiceni-Răzeși este cunoscută pentru două obiective naturale protejate pe teritoriul său. În satul Pripiceni-Curchi se află un stejar pedunculat secular (*Quercus robur*) ocrotit, un exemplar remarcabil de arbore monumental ce simbolizează longevitatea și bogăția naturală locală. De asemenea, comuna adăpostește un amplasament fosil de dinotieru, un important monument paleontologic ce conservă relicve ale megafaunei preistorice și oferă informații științifice despre istoria naturală a regiunii. Aceste arii protejate au dimensiuni foarte reduse, fiind limitate la locurile specifice (arborele și situl fosil), astfel că gradul de acoperire a teritoriului comunei cu arii protejate este minim. Totuși, relevanța lor ecologică și patrimonială este notabilă: stejarul secular contribuie la diversitatea ecologică locală și are valoare simbolică și genetică, iar situl fosil are o importanță științifică deosebită. Din perspectivă turistică, deși aceste obiective nu generează un flux mare de vizitatori, ele pot interesa iubitorii de natură și istorie naturală, mai ales dacă ar fi promovate în cadrul unor trasee educative locale.

3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI

3.1. Oportunități de dezvoltare

1. **Agricultură competitivă.** Fertilitatea solurilor permite producții bune de cereale și plante tehnice. Implementarea tehnologiilor moderne (irigație, mecanizare) și formarea cooperativelor poate crește veniturile locale.
2. **Turism rural și ecologic.** Peisajele colinare, tradițiile locale și produsele gastronomice pot fi valorificate prin turism de tip agroturistic, festivaluri și trasee cultural-naturale.
3. **Proiecte de energie regenerabilă.** Panouri solare și micro-eoliene pot asigura necesarul energetic al gospodăriilor, reducând costurile și impactul asupra mediului.
4. **Acces la fonduri de dezvoltare.** Programele naționale și europene pentru dezvoltare rurală sunt o sursă importantă de finanțare pentru modernizarea infrastructurii și susținerea inițiativelor antreprenoriale.

3.2. Constrângeri de dezvoltare

1. **Exodul tinerilor.** Migrația forței de muncă și îmbătrânirea populației limitează dinamica economică și inovația locală.
2. **Infrastructură deficitară.** Drumuri de calitate scăzută, lipsa sistemului de canalizare și a rețelelor de apă modernizate reprezintă obstacole în calea dezvoltării.
3. **Resurse financiare restrânse.** Bugetul local redus impune dependența de finanțări externe, iar cofinanțarea poate fi dificilă.
4. **Practicile agricole intensive.** Utilizarea excesivă a pesticidelor și fertilizanților, combinată cu defrișări, poate duce la degradarea solului și a biodiversității.

3.3. Scenarii de dezvoltare

3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă

Obiective:

- Maximizarea randamentului agricol prin mecanizare, tehnologii de irigare și soiuri hibride.
- Crearea sau extinderea cooperativelor agricole pentru a îmbunătăți accesul la piață.
- Dezvoltarea unui centru de colectare și procesare a produselor locale.

Riscuri:

- Posibilă creștere a presiunii asupra resurselor de apă și a solului.
- Investiții inițiale ridicate și necesitatea unor competențe tehnice avansate.

3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică

Obiective:

- Practici agricole prietenoase cu mediul (rotația culturilor, utilizarea îngrășămintelor organice, reducerea pesticidelor).
- Crearea de trasee turistice și facilități de cazare în pensiuni rurale, promovând tradițiile locale.
- Protejarea zonelor naturale prin extinderea suprafețelor împădurite și crearea de coridoare ecologice.

Riscuri:

- Necesită promovare și investiții în formarea antreprenorilor și în modernizarea spațiilor de cazare.
- Dependența de infrastructura locală și de disponibilitatea forței de muncă în turism.

3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă și infrastructură modernizată)

Obiective:

- Modernizarea treptată a drumurilor, rețelelor de apă și canalizare, a sistemelor de salubritate.
- Introducerea practicilor de agricultură durabilă, inclusiv benzi de protecție, reîmpădurire pe terenurile marginale, rotația culturilor și tehnologii de conservare a apei.
- Sprijinirea dezvoltării antreprenoriatului local în domeniul procesării agricole și al serviciilor turistice.

Riscuri:

- Necesită o coordonare continuă între primărie, fermieri, investitori și comunitate.
- Timp de implementare îndelungat, cu necesitatea unor etape succesive de finanțare și execuție.

4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE

4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor

În urma evaluării multicriteriale a terenurilor agricole din cele 32 de comune studiate (situate în raioanele Orhei, Rezina și Șoldănești), s-au identificat diferențe semnificative în potrivirea diferitelor culturi și folosințe ale terenului. Per ansamblu, **cerealele de toamnă** (în special grâul și orzul) prezintă cea mai mare pretabilitate, având cele mai extinse suprafețe de teren clasificate drept potrivite sau foarte potrivite pentru aceste culturi. **Culturile prășitoare de primăvară** precum porumbul și floarea-soarelui au, dimpotrivă, o extindere mult mai redusă a terenurilor cu favorabilitate ridicată, fiind în general limitate de factori climatici și edafici. Conform studiilor în domeniu, **principalii factori limitativi** ai productivității agricole în această regiune sunt deficitul de precipitații în perioada de vegetație, regimul termic, panta terenului și proprietățile solului (porozitate, conținut de humus, textură etc.). Aceste constrângeri explică de ce **speciile sensibile la secetă sau la îngheț** (de exemplu, vița-de-vie, piersicul) au un indice de pretabilitate foarte scăzut în majoritatea comunelor, în timp ce **plantele mai rezistente** (grâul, orzul, lucerna) reușesc să valorifice mai bine condițiile locale. Totodată, pe terenurile cu pantă accentuată sau soluri slab dezvoltate, **utilizările permanente** (pășuni și fânețe) reprezintă opțiunea optimă, aceste suprafețe fiind mai potrivite pentru pajiști naturale decât pentru culturi intensive. În continuare este prezentată analiza detaliată pentru fiecare comună, evidențiind culturile cu pretabilitate ridicată, zonele propice și recomandările privind culturile ce ar trebui evitate.

Comuna Pripiceni-Răzeși prezintă un profil agricol asemănător altor comune din zona Rezina-Orhei: **grâul** (~40,7% din suprafață potrivită) și **lucerna** (~33,3%) sunt principalele culturi recomandate, beneficiind de cea mai bună potrivire cu solurile și clima locale. **Orzul** (~19,6%) apare și el ca opțiune secundară viabilă. Pe anumite terenuri, **prunul și cireșul** ar putea fi cultivați (fiecare având ~8-10% pretabilitate moderată în comună), însă extinderea livezilor ar trebui făcută cu precauție, doar în microzonele ferite de îngheț și cu sol favorabil. **Pășunile** permanente pot ocupa zonele periferice mai sărace (circa 9,8% din suprafață este optimă pentru pășune, sugerând existența pantei unde agricultura nu e rentabilă). **Vița-de-vie** nu este indicată (scor foarte scăzut), iar **piersicul și cartoful** de asemenea **nu sunt recomandate** pentru producție comercială în Pripiceni-Răzeși, datorită limitărilor pedoclimatice evidente.

Schema de rotație recomandată (4-5 ani)

1. Anul I – Grâu de toamnă: cultură de bază, bine adaptată condițiilor locale.
2. Anul II – Orz de toamnă: alternanță cerealieră pentru diversificare.
3. Anul III – Floarea-soarelui (unde este potrivit): cultură tehnică ce rupe ciclul cerealier.
4. Anii IV–V – Lucernă: leguminoasă perenă ce refertilizează solul și oferă furaje de calitate.

Proporții și categorii de utilizare a terenului

- Culturi principale: grâu, orz, lucernă (în proporții variabile, adaptate analizei de pretabilitate).
- Culturi secundare: soia, mazăre sau alte leguminoase pe suprafețe mici.
- Pajiști permanente: pe terenurile marginale, în special în pantă.
- Livezi/pomi: doar pe microzone favorabile (prun, cireș), dacă sunt identificate.

Principii agronomice moderne aplicate

Rotația include diversificarea culturilor, alternanța cerealelor cu leguminoase și plante tehnice, evitarea monoculturii și utilizarea pajiștilor pe terenurile sensibile. Lucerna are rol ameliorator, fixând azotul și refăcând fertilitatea solului.

Culturi nerecomandate

Se vor evita culturile cu preabilitate foarte scăzută, precum vița-de-vie, piersicul, cartoful sau porumbul extensiv, deoarece nu oferă randamente stabile și sunt vulnerabile la condițiile pedoclimatice locale.

4.2. Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare

Progresul general privind realizarea obiectivelor **Planului Local de Acțiuni Comuna Pripiceni-Răzeși, Raionul Rezina** va fi apreciat în baza următorilor indicatori:

Acțiuni	Indicator de progres	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2030	Cost estimativ	Surse de finanțare
1.1. Extinderea suprafeței pădurilor	Suprafață împădurită (ha)	+18 ha	30.000 – 50.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.2. Extinderea suprafeței fâșiilor forestiere de protecție	Suprafață fâșii forestiere (ha)	+41,5 ha	~63.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.3. Extinderea suprafețelor cu arii naturale protejate de stat	Suprafață ANP (ha)	24,7	25.000 - 40.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.4. Plantarea și/sau conservarea vegetației riverane	Suprafață restaurată (ha)	39 ha	4.500-16.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.5. Promovarea culturilor energetice și utilizarea resurselor de biomasă forestieră reziduală	<ul style="list-style-type: none"> Cantitate biomasă utilizată (tone) Creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie 	29 ha	Dezvoltarea culturilor energetice: 20.000 - 25.000 lei pe hectar în primul an Colectarea și procesarea biomasei forestiere: 200 și 350 lei pe tonă.	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). Planul Național „Construim Moldova Europeană”, Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Moldova

1.6. Reconstrucția ecologică a pădurilor afectate de uscare și alți factori vătămători sau necorespunzătoare sub raport structural-funcțional	<ul style="list-style-type: none"> Suprafață reconstruită (ha) 	144 ha	1.500 - 2.000 lei pe hectar	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.7. Reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție a terenurilor agricole	<ul style="list-style-type: none"> Suprafață reconstruită (ha) 	11,84 ha	22 000 – 35 000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027; Proiectul GEF8 (FAO) perioada 2026-2030. Proiectul de Reziliență Rurală (PRR) – UCIP IFAD <p>Proiectul „Dezvoltarea Sectorului Forestier Comunal în Moldova” – Fondul BioCarbon</p>
1.8. Protecția pădurilor prin combaterea adecvată a dăunătorilor și bolilor (metode biologice de combatere etc.) și a pășunatului în păduri	<ul style="list-style-type: none"> Rapoarte anuale Număr de intervenții 	287,41 ha	<p>Tratamente chimice: 1.000 la 5.000 lei/ha.</p> <p>Tratamente biologice: 1.500 și 3.000 lei/ha.</p> <p>Tratamente mecanice: 3.000–4.000 lei/ha.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.9. Monitorizarea stării de sănătate a pădurilor și a solurilor forestiere	<ul style="list-style-type: none"> Rapoarte anuale Numărul de studii efectuate Procentul de păduri monitorizate anual. Numărul de probe de sol și vegetație analizate 	287,41 ha	2.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de granturi post-investiționale destinate managementului durabil al terenurilor este parte integrantă a Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P). <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.10. Prevenirea și limitarea incendiilor	<ul style="list-style-type: none"> Studii de caz Suprafața pădurilor protejată împotriva incendiilor (ha) 	287,41 ha	4.650 lei și 13.900 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Proiectul „EU4 Moldova Reziliență – Stat Sigur, Comunități Puternice”</p>
1.11. Îmbunătățirea sistemului de	<ul style="list-style-type: none"> Număr de sisteme 	287,41 ha	13.500 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private.

monitorizare și observare a acțiunii factorilor biotici și abiotici destabilizatori	implementate <ul style="list-style-type: none"> Procentajul de păduri monitorizate 			Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
2.1 Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fito-ameliorative pe terenurile agricole afectate de ravene	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor afectate de ravene pe care s-au aplicat măsuri hidrotehnice și fito-ameliorative (ha) 	10 ha	165–310 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Proiectul "Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale" (TRTP) Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP) Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.2 Extinderea terenurilor irigate	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor irigate (ha) 	+29 ha	60.000 - 180.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Granturi oferite de UCIP IFAD
2.3 Implementarea culturilor agricole cu un consum redus de apă	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața cultivată cu culturi agricole cu consum redus de apă (ha) Reducerea consumului de apă pentru irigare (%) Numărul de ferme adoptând tehnici de irigare eficiente și culturi rezistente la secetă Eficiența utilizării apei în agricultura respectivă (litri de apă pe kilogram de produs) 	505 ha	71.000 - 123.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME). Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM). Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA). Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD). Proiecte internaționale și parteneriate Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.4 Reducerea suprafeței de terenuri degradate	<ul style="list-style-type: none"> Prevenirea și combaterea eroziunii solului, ha 	-75 ha	10.000 - 20.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Fonduri externe, Organizații internaționale și agenții de dezvoltare, Fonduri private și investiții. Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru

				<p>perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p> <p>Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>
2.5 Reducerea suprafeței terenurilor puternic erodate	<ul style="list-style-type: none"> Prevenirea și combaterea eroziunii solului, ha 	-9 ha	64,2 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP). Subvenții pentru lucrările de îmbunătățiri funciare și protecția solului de la AIPA. <p>Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025</p>
2.6 Conversia terenurilor arabile de pe pante (cu un anumit grad de degradare) în păduri	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare de terenuri arabile de pe pante care au fost convertite în păduri 	7 ha	9.500 – 13.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și local; AIPA, Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor. <p>FEN, Fonduri externe</p>
2.7 Creșterea cantității de reziduuri vegetale pe suprafața solului care îmbunătățește agregarea și astfel reduce tendința de formare a crustei, lucrările minime ale solului și sistemul fără lucrări.	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea cantității de reziduuri vegetale aplicate pe sol pentru a îmbunătăți agregarea solului. Reducerea formării crustei pe sol. 	144 ha	7.000 - 11.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT) <p>Programul de granturi pentru facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru agricultori</p>
2.8 Măsurile de management pentru reducerea pierderilor de carbon din sol	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea emisiilor de CO₂ Creșterea conținutului de materie organică Îmbunătățirea biodiversității solului 	29 ha	33.000 - 70.000 lei/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și fonduri internaționale Programul de Finanțare a Economiei Verzi (GEFF) al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) <p>Programul AgreeenaCarbon</p>
2.9 Măsurile de management pentru ameliorarea terenurilor sărăturate	<ul style="list-style-type: none"> Recuperarea și îmbunătățirea capacității solului afectat de sare, ha 	43 ha	12.000 - 23.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT), (UCIMPA) <p>Subvenții pentru Lucrări de Îmbunătățiri Funciare și Protecția Solului, și Programul de Subvenționare a Investițiilor în Tehnica și Echipamentele Agricole (AIPA)</p>
2.10 Măsurile de	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața totală de 	14 ha	35.000 – 55.500	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private.

	management pentru prevenirea degradării prin destructurare și crustificare	teren agricol protejată împotriva eroziunii, ha		lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)
2.11	Măsuri pentru prevenirea degradării solului prin compactare	Suprafața terenurilor afectate de compactare, ha	7 ha	1.250 - 3.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), subvenții și Programul de granturi post-investiționale "Managementul Durabil al Terenurilor" (MDT). Proiectul "Agricultura Competitivă în Moldova" (MAC-P)
2.12	Măsuri de management pentru prevenirea și combaterea poluării solului	Suprafața terenurilor erodate reabilite, ha	721 ha	15.000 – 25.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.13	Măsuri de management pentru prevenirea și combaterea pierderii de nutrienți în sol	Suprafața terenurilor protejate de eroziune și degradare a solului, ha	721 ha	3.000 - 5.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.14	Amendarea solurilor acide și alcaline	Suprafața terenurilor ameliorate, ha	3 ha	1.300 - 3.200 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Subvențiile AIPA (Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură) Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Fondul Ecologic Național EU Neighbourhood Instrument
2.15	Proiectarea și executarea amenajărilor antierozionale pentru anii 2025-2030	Suprafața de teren protejată, ha	29 ha	70.500-161.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. MAC-P (Managementul Agriculturii și Conservarea Solului) - Banca Mondială și PNUD Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027 – UE
2.16	Modificarea categoriei de folosință a terenurilor	Conduc la modificarea albedoului la nivel local și eliminarea unor gaze cu efect de seră	14 ha	21.000 - 60.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale "Managementul durabil al terenurilor", AIPA
2.17	Reabilitarea terenurilor degradate	Suprafața de teren reabilitată,	3 ha	17.000 - 40.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)

antropic (exploatări miniere, depuneri de reziduuri, poluate cu hidrocarburi, metale grele etc) și împădurire	ha			Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)
2.18 Amenajarea pajiștilor	▪ Suprafața pajiștilor amenajate, ha	155,68 ha	5.000 - 12.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)
3.1 Stimularea financiară privind procesul de consolidare a terenurilor mici, parcelate	▪ Suprafața terenurilor consolidate, ha	14 ha	6.000–15.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare, ameliorare și protecție a solului. ▪ Proiectului „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Stimularea consolidării terenurilor agricole, AIPA
3.2 Promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți	▪ Numărul de fermieri care implementează tehnologii și practici durabile de gestionare a terenurilor ▪ Suprafața de teren agricol gestionată prin practici de management durabil	721 ha	78.000 - 235.000 lei per fermier	▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Proiectul Agricultura Competitivă (MAC-P). ▪ Programele Agenției pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți; Proiectul privind vânzarea-cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile; Proiectul privind transformarea digitală în agricultură; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) Proiecte ale Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER: Ecosistem LEADER din Republica Moldova mai sustenabil; Asociațiile GAL pentru reziliență și securitate
3.3 Implementarea măsurilor de management durabil al resurselor de sol	▪ Numărul de hectare unde s-au aplicat măsuri anti-eroziune, ha	721 ha	97.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Programul de granturi post-investiționale pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) Proiectul Băncii Mondiale „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.4 Practicarea asolamentului și rotației culturilor	▪ Creșterea producțiilor agricole; ▪ Conservarea biodiversității; ▪ Reducerea presiunii bolilor, buruienilor și dăunătorilor	577 ha	15.000-40.000 lei/ha/an	▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ AIPA: Programul de granturi pentru îmbunătățirea productivității terenurilor prin management durabil al terenurilor și subvenții ADMA: Programul de Asistență pentru Fermierii Neprivilegiați 2KR și PAC; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME); Programul de Dezvoltare a Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM)
3.5 Executarea lucrărilor de afânare a	▪ Creșterea conținutului de materie	101 ha	1.350 - 2.600 lei/ha	▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare (AIPA)

solului pe verticală fără întoarcerea brazdei	<ul style="list-style-type: none"> organică din sol; Sechestrarea carbonului; Intensificarea activității biologice a solului; Creșterea fertilității solului 			<ul style="list-style-type: none"> Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți Proiectul privind vânzarea – cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile
3.6 Atenuarea fenomenului de tasare / compactare prin reducerea numărului de treceri și executarea lucrărilor la umiditatea optimă	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea conținutului de materie organică din sol; Sechestrare a carbonului; Intensificarea activității biologice și fertilității solului 	3 ha	17.000 – 28.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor Subvenții pentru proiecte de prelucrare a solului (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.7 Terasarea terenurilor în pantă pentru reținerea apei pe versanți	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea umidității solului, a altor proprietăți fizico-chimice ale acestuia 	29 ha	20.000 - 30.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor Subvenții pentru îmbunătățiri funciare Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.8 Înființarea culturilor anuale de acoperire (culturi verzi)	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea degradării sub impact al condițiilor climatice; Creșterea cantității de materie organică acumulată în sol 	577 ha	3.250 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.9 Implementare a semănatului dublu	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea volumului de apă curgătoare pe suprafața terenului 	14 ha	24.000 – 43.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.10 Extinderea sistemului de agricultură conservativă	<ul style="list-style-type: none"> Perturbare a minimă a solului 	72 ha	3.600 - 6.700 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul de granturi privind îmbunătățirea productivității terenurilor printr-un management durabil al terenurilor (MAC-P) Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți Programul vânzări în rate 2KR în agricultura performantă irigată
3.11 Implem	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața 	72 ha	43.000 -	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe,

entarea măsurilor privind managementul integrat al resurselor de apă	de teren agricol irigat (hectare). ▪ Procentajul populației cu acces la apă potabilă sigură și de calitate.		89.000 lei (pentru implementare inițială + operare pe un an)	parteneriat public-privat ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Proiectul „Securitatea Aprovizionării cu Apă și Sanație în Moldova” este finanțat de AID și ADA.
3.12 Alegerea unei tehnologii optime de irigare	▪ Reducerea pierderilor de apă; ▪ Creșterea randamentului de utilizare a apei de irigat ▪ Suprafața de teren irigată (hectare)	72 ha	pentru irigare prin picurare (pentru primul an): 9.500 – 18.000 lei/ha pentru irigare prin aspersiune (pentru primul an): 7.500 – 15.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD ▪ Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”
3.13 Măsuri de atenuare a eroziunii hidrice	▪ Reducerea pierderilor de sol prin eroziune de suprafață	72 ha	23.000 - 44.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P) ▪ Subvenții pentru proiectele investiționale de îmbunătățire a calității solurilor Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)
3.14 Măsuri de atenuare pentru îmbunătățirea conectivității laterale și a capacității de retenție a apei în zona inundabilă	▪ Prevenirea inundațiilor prin preluarea undelor de viitura în luncile refăcute; ▪ Creșterea biodiversității; îmbunătățirea microclimatului	72 ha	2.050.000 – 4.100.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Programului „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)
3.15 Construcția unor acumulări de compensare	▪ Creșterea volumului de apă ce poate fi utilizat pentru combaterea deșertificării	43 ha	28.000 - 45.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”
3.16 Crearea de noi zone umede	▪ Îmbunătățirea microclimat	43 ha	60.000 – 130.000 lei/ha anual	▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)

	<ul style="list-style-type: none"> ului; Biodiversitatea; Protecția împotriva inundațiilor 			<ul style="list-style-type: none"> Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”	
3.17	Crearea de zone tampon în lungul râurilor/canalurilor	<ul style="list-style-type: none"> Reținerea particulelor de sol; Evitarea eutrofizării, Producere de biomasa 	1 ha	55.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” Proiectul „Deșeuri Solide în Republica Moldova” Proiectul UNEP/GEF: Cadrul global pentru biodiversitate Proiectul UNEP/GEF: Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova
3.18	Reabilitarea sistemelor de irigare existente și introducerea unor noi sisteme irigaționale	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața totală irigată anual 	43 ha	pentru sistem de irigație prin picurare: 33.000 lei/ha pentru sistem de irigație prin aspersie: 51.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)

5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE

5.1. Obiectivele strategiei de comunicare

Strategia de comunicare are drept scop sprijinirea implementării eficiente a Planurilor Locale de Acțiuni (PLA), asigurarea transparenței procesului decizional și consolidarea implicării comunității în atingerea obiectivelor de neutralitate a degradării solurilor. Comunicarea eficientă este esențială pentru transformarea unui document strategic într-un proces viu, participativ și adaptabil, în care toți actorii – autorități publice locale, cetățeni, ONG-uri și parteneri – au un rol clar definit.

Obiectivele principale ale strategiei sunt:

- Creșterea gradului de informare a populației asupra conținutului și importanței PLA;
- Promovarea beneficiilor ecologice, economice și sociale ale măsurilor propuse în plan;
- Stimularea implicării active a cetățenilor, consilierilor locali, agenților economici și instituțiilor;
- Susținerea procesului de aprobare, finanțare și implementare printr-o imagine publică clară, coerentă și pozitivă;
- Prevenirea dezinformării și asigurarea unei înțelegeri corecte a obiectivelor și măsurilor incluse în plan.

5.2. Mesaje-cheie

Pentru a asigura coerența comunicării și ancorarea acesteia în realitățile locale, au fost formulate mesaje-cheie care reflectă valorile, prioritățile și viziunea Planului Local de Acțiuni (PLA). Acestea au rolul de a mobiliza comunitatea, de a consolida parteneriatele și de a oferi direcții clare pentru un discurs public orientat spre acțiune.

„Așa cum spune și un gospodar înțelept: Nu poți păstra ogoarele pline de râpi și alunecări – trebuie să acționezi pentru a le îmbunătăți ” - evidențiază nevoia urgentă de intervenție asupra terenurilor degradate și importanța acțiunii directe pentru conservarea productivității agricole.

„Trebuie să colectăm apa de ploaie – fiecare strop contează în fața secetei” - accentuează importanța valorificării resurselor naturale, în special în contextul precipitațiilor neregulate și a presiunii asupra surselor de apă.

„Apa va fi – dar nu cum vrem: ploi abundente, neregulate, cu efecte imprevizibile” - transmite riscul asociat schimbărilor climatice și subliniază necesitatea unor măsuri de adaptare, precum vegetație de protecție, irigații eficiente și gestionarea apelor pluviale.

„Planul Local de Acțiuni – un instrument real pentru dezvoltare durabilă” - subliniază caracterul aplicabil, concret și strategic al documentului;

„Împădurim, protejăm, dezvoltăm – împreună!” - încurajează participarea cetățenilor și actorilor locali în implementarea măsurilor de mediu;

„Agricultură modernă, mediu protejat” - pune accent pe echilibrul dintre productivitate și sustenabilitate;

„Comunitate unită, viitor prosper” - transmite ideea de solidaritate locală și implicare comună în dezvoltare;

„Comuna noastră devine mai verde, mai sigură și mai pregătită pentru viitor” - oferă o imagine pozitivă, orientată spre reziliență și adaptare climatică;

„Terenurile degradate trebuie să dispară din cadastru” - exprimă ferm angajamentul pentru reabilitarea terenurilor afectate de eroziune și pentru utilizarea eficientă a fiecărei suprafețe;

„Fiecare idee contează. Fiecare voce schimbă ceva.” - subliniază importanța dialogului deschis și a consultării permanente;

„Cu planul aprobat, atragem fonduri și construim viitorul comunei” - leagă direct strategia locală de oportunitățile de finanțare și dezvoltare concretă;

„Mai multă pădure, mai puțină secetă. Mai multă grijă, mai multă viață.” - transmite clar beneficiile ecologice ale împăduririi și conservării resurselor;

„Schimbările climatice nu sunt viitorul – sunt prezentul cu care trăim astăzi” - atrage atenția asupra urgenței intervenției și necesității unei acțiuni locale rapide și coordonate.

„Comunitatea recunoaște clar nevoile prioritare – apă și canalizare, servicii de sănătate și drumuri.” – subliniază importanța concentrării resurselor pe infrastructura de bază, pentru îmbunătățirea calității vieții și prevenirea degradării continue a condițiilor de trai.

„Agricultura este afectată de lipsa irigațiilor și condiții climatice extreme – necesită sprijin tehnic și financiar.” – atrage atenția asupra vulnerabilității sectorului agricol și a urgenței implementării unor soluții de adaptare, pentru menținerea producției și securității alimentare.

„Problemele de mediu sunt urgente – gestionarea deșeurilor și reîmpădurirea sunt susținute de majoritatea.” – transmite necesitatea unor acțiuni imediate și coordonate pentru protejarea resurselor naturale și reducerea impactului asupra sănătății comunității.

„Turismul poate aduce beneficii economice – două treimi dintre cetățeni cred în acest potențial.” – evidențiază oportunitatea dezvoltării unor proiecte turistice care valorifică resursele culturale și naturale, generând venituri și locuri de muncă.

„Comunitatea este pregătită să se implice – peste 3/4 dintre locuitori vor să participe activ la consultări și proiecte.” – subliniază potențialul ridicat de mobilizare civică și importanța menținerii unui dialog constant cu cetățenii pentru succesul proiectelor.

„Deschidere majoră spre energie verde – peste 90% ar accesa programe pentru surse regenerabile.” – accentuează oportunitatea implementării de proiecte sustenabile pe energie regenerabilă, cu impact pe termen lung asupra costurilor și mediului.

5.3. Public-țintă

Strategia de comunicare se adresează unor categorii diverse de public, fiecare cu rol specific în procesul de elaborare, aprobare și implementare:

Autoritățile publice locale – primari, consilieri, funcționari publici: vizați în mod direct pentru asumarea și promovarea planului;

Cetățenii – locuitori ai comunei, în special tinerii și gospodarii interesați de conservarea terenurilor și a apei;

Fermierii și agenții economici – ca beneficiari direcți ai măsurilor privind irigarea, solul și reîmpădurirea;

ONG-uri și lideri comunitari – parteneri în implementarea activităților voluntare, de educație și conștientizare;

Instituții de învățământ și cadre didactice – esențiale pentru transmiterea valorilor legate de protecția mediului către generațiile tinere;

Finanțatori și donatori potențiali – cărora li se comunică caracterul strategic, realist și participativ al planului.

5.4. Canale de comunicare

Pentru a ajunge eficient la toate categoriile de public-țintă și a asigura implicarea comunității, au fost folosite canale de comunicare adaptate specificului local, punând accent pe accesibilitate, transparență și dialog direct:

- **Comunicare telefonică** – pentru contact rapid și eficient cu reprezentanții autorităților locale și alți actori relevanți;
- **E-mail și corespondență electronică** – pentru transmiterea documentelor, invitațiilor și agendelor;
- **Participare la ședințe de lucru și consultări publice** – esențiale în ambele runde de consultări:
 - **Prima rundă (martie-aprilie 2025)** – axată pe prezentarea obiectivelor PLA, identificarea problemelor prioritare și colectarea propunerilor. Reprezentanții echipei de elaborare a PLA au elaborat și aplicat un chestionar adresat comunității, pe baza căruia au fost obținute date relevante în cadrul zonei de studiu: distribuția respondenților (64% administrație publică, restul fermieri, antreprenori etc.), vechimea în comunitate (peste 80% locuiesc de mai mult de 10 ani), principalele probleme identificate (lipsa locurilor de muncă și drumurile proaste – 58,2% fiecare; apă/canalizare – 46,2%), priorități investiționale (apă/canalizare – 39,1%, sănătate – 36,8%, drumuri – 18,4%), dificultăți în agricultură (lipsa irigației, secetă, costuri ridicate), probleme de mediu (deșeuri necorespunzătoare – 66,7%, eroziune sol – 44%, poluare apă – 44%) și priorități (reîmpădurire – 76%). Totodată, s-au înregistrat opinii privind turismul (64,4% cred în potențial), implicarea comunitară (76,7% doresc să se implice mai mult) și deschiderea față de energia regenerabilă (91,5%). Discuțiile au avut loc direct în sala de ședințe a primăriei, cu participarea primarului, inginerului cadastral și a unui specialist în agricultură.
 - **A doua rundă (iulie-septembrie 2025)** – dedicată prezentării variantei în lucru a PLA. Autoritățile locale au fost rugate să analizeze documentul împreună cu specialiști, consilieri și reprezentanți agricoli pentru a formula observații. Aceași echipă, completată de un consilier local implicat activ, a evaluat fezabilitatea tehnică și economică a măsurilor.

- **Rețea informală de actori locali** – primari, ingineri cadastrali, consilieri, membri ai echipei de proiect, implicați în diseminarea informațiilor și mobilizarea comunității;
- **Transparență prin documente de lucru** – procese-verbale, planuri de acțiuni și materiale distribuite atât tipărit, cât și electronic, pentru analiză și feedback;
- **Consultări publice periodice** – întâlniri lunare sau trimestriale;
- **Platforme online și grupuri de social media** – pentru feedback rapid și actualizări privind proiectele în derulare;
- **Evenimente tematice** – festivaluri, târguri agricole, zile ecologice, care combină informarea cu implicarea comunității;
- **Parteneriate cu școli și ONG-uri locale** – pentru campanii de conștientizare privind mediul, turismul și agricultura sustenabilă.

În cadrul întâlnirilor și vizitelor de teren, s-au realizat fotografiile documentative atât din teren, cât și de la ședințe, pentru a ilustra starea actuală a zonelor vizate și implicarea participanților. Procesele-verbale au consemnat propunerile și concluziile, iar PLA în format MS Word a fost transmis primăriei pentru utilizare locală. Totodată, au fost colectate și distribuite datele de contact ale persoanelor responsabile cu finanțarea proiectelor de împădurire a proprietății private, sprijinind astfel accesul comunității la oportunități concrete de implementare.

Comunicarea a fost ușoară, fluidă și eficientă, susținută de receptivitatea autorităților locale, care s-au implicat activ de la confirmarea logistică a întâlnirilor până la participarea constantă la consultări. Atmosfera deschisă și constructivă, completată de exemple concrete din teren – zone cu risc de alunecare, sectoare cu eroziune avansată, pajiști degradate – a contribuit la fundamentarea participativă a Planului Local de Acțiuni.



5.5. Activități propuse

Pentru a asigura dezvoltarea durabilă a comunei și protejarea resurselor naturale, este esențială implicarea activă a tuturor – administrație, fermieri, tineri, elevi și comunitatea locală. Activitățile propuse urmăresc nu doar îmbunătățirea practicilor agricole și protecția mediului, ci și crearea unor oportunități economice, sociale și educaționale, care să consolideze spiritul de cooperare și identitatea locală.

Campanii de informare

Organizarea de campanii interactive și vizuale despre:

- rotația culturilor și beneficiile acesteia pentru sănătatea solului;
- protecția solului și a apei prin metode ecologice și tradiționale adaptate contextului local;
- gestionarea responsabilă a deșeurilor, inclusiv colectarea selectivă și reciclarea;
- conservarea biodiversității prin protejarea speciilor locale și menținerea echilibrului ecosistemelor.

Aceste campanii pot include panouri informative, proiecții de scurtmetraje documentare, concursuri tematice și caravane educaționale în satele comunei.



Ateliere și cursuri

- **Pentru fermieri:** sesiuni practice despre tehnologii agricole moderne, utilizarea eficientă a resurselor, marketing rural, accesarea de fonduri europene și naționale.
- **Pentru tineri:** instruire în antreprenoriat, dezvoltarea turismului local, organizarea de trasee ecoturistice, promovarea produselor tradiționale prin rețele sociale și platforme de vânzare online.
- **Pentru administrație:** cursuri de management de proiect, strategii de atragere a resurselor externe, formarea de parteneriate cu alte localități și organizații.

Crearea ONG-urilor locale

Susținerea formării de organizații neguvernamentale cu misiune clară de protecție a mediului și dezvoltare comunitară. ONG-urile pot deveni motorul acțiunilor de voluntariat, pot coordona proiecte educaționale și pot facilita accesul la finanțări nerambursabile.

Implicarea elevilor și localnicilor

Organizarea de acțiuni concrete și atractive, precum:

- plantarea de copaci, arbuști și flori pentru reînverzirea spațiilor publice;
- campanii de curățare a malurilor râurilor, pădurilor și zonelor verzi;
- stoparea eroziunii solului și a formării ravenelor prin construcția de gardulețe din nuiele, terasări și lucrări simple de stabilizare a versanților;
- crearea de „patrule verzi” formate din tineri voluntari care să monitorizeze și să raporteze problemele de mediu.

Grup de lucru local

Înființarea unui grup mixt format din reprezentanți ai primăriei, fermierilor, ONG-urilor, tinerilor și școlilor, care să supervizeze implementarea proiectelor, să identifice nevoile urgente și să caute surse de finanțare. Grupul ar putea funcționa ca un „Consiliu Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă” al comunei.



Târguri și expoziții

Organizarea periodică de evenimente tematice pentru promovarea:

- produselor locale (miere, brânzeturi, fructe, legume, conserve tradiționale);
- meșteșugurilor (țesături, obiecte din lemn, ceramică);
- oportunităților turistice (trasee de drumeție, zone naturale, gospodării agroturistice).

Aceste târguri pot include degustări, demonstrații meșteșugărești, expoziții foto și standuri interactive, atrăgând atât localnicii, cât și vizitatori din alte zone.

Perspective suplimentare

- Crearea unui **calendar anual al activităților comunitare** (Ziua Mediului, Săptămâna Verde, Ziua Recoltei).
- Organizarea de **competiții ecologice** între sate (cine colectează cele mai multe deșeuri reciclabile, cine plantează cei mai mulți copaci).
- Lansarea unui **program de „Ambasadori ai Mediului”** în rândul tinerilor, care să reprezinte comuna la evenimente județene sau naționale.
- Realizarea unui **colț verde în fiecare școală** – mini-grădini unde elevii învață despre plante și îngrijirea lor.

6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. **Comuna Pripiceni-Răzeși are capacitatea de a-și valorifica resursele naturale și culturale**, dacă planificarea se face în mod coordonat și cu atenție la echilibrul dintre dezvoltare economică și protecția mediului.
2. **Scenariile propuse** (agricultură intensivă, ecologică-turistică și dezvoltare mixtă) pot fi combinate, ținând cont de specificul local și de resursele disponibile. Cheia succesului constă în:
 - Modernizarea infrastructurii (drumuri, rețele de apă, canalizare, salubritate);
 - Promovarea tehnologiilor agricole sustenabile, cu accent pe rotația culturilor și protejarea resurselor de apă;
 - Diversificarea economiei rurale prin turism, servicii și mici industrii de procesare;
 - Sprijinirea antreprenoriatului local, în special a tinerilor, pentru a combate migrația forței de muncă.
3. **Fondurile externe (europene și naționale)** și parteneriatele public-private pot facilita implementarea proiectelor prioritare. Autoritățile locale trebuie să-și dezvolte capacitatea de a elabora proiecte solide și de a asigura cofinanțarea necesară.
4. **Comunicarea și implicarea comunitară** rămân fundamentale, asigurând asumarea deciziilor și responsabilitate colectivă în realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Prin adoptarea unor politici coerente și prin cooperarea strânsă între administrație, comunitate și mediul privat, comuna Pripiceni-Răzeși poate deveni un exemplu de bună practică în dezvoltarea rurală a raionului Rezina.

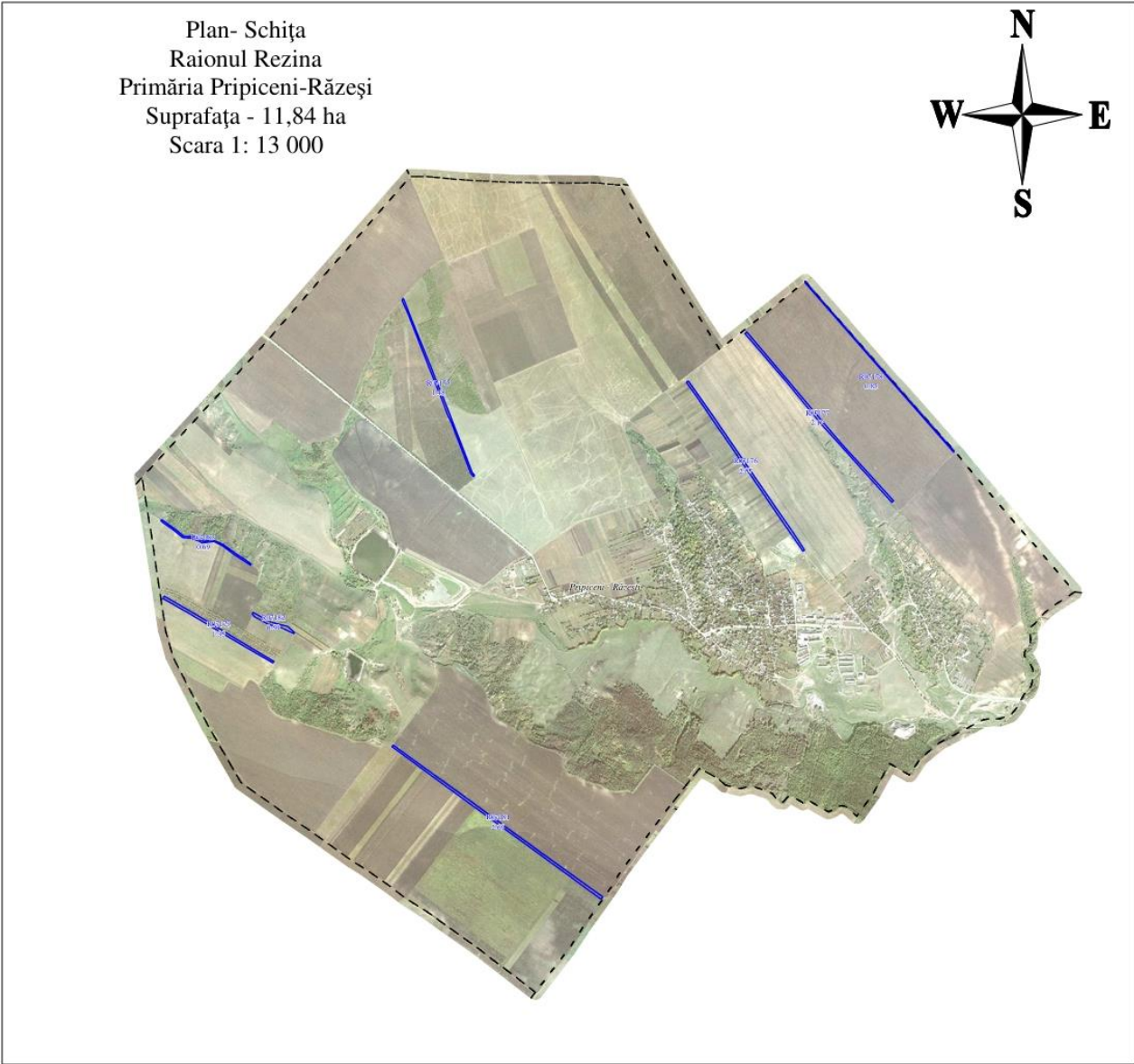
BIBLIOGRAFIE

- Rapoarte și date oficiale ale autorităților locale din raionul Rezina
- Studii și reglementări naționale în domeniul dezvoltării rurale și protecției mediului
- Date statistice ale Biroului Național de Statistică (BNS)
- Exemple de bune practici și studii de caz din alte localități rurale din Republica Moldova

ANEXE

1. **Material cartografic** – Hărți ale comunei Pripiceni-Răzeși (delimitări teritoriale, utilizarea terenurilor, rețeaua de drumuri).
2. **Tabele cu indicatori statistici** – Evoluția populației, producția agricolă, structura veniturilor etc.
3. **Cadru legislativ și reglementări** – Lista actelor normative relevante pentru dezvoltarea locală.
4. **Proiecte și inițiative locale** – Exemple de inițiative reușite în agricultură, protecția mediului și implicarea comunității.
5. **Chestionare și interviuri** – Rezultatele consultărilor cu localnicii privind principalele probleme și priorități de dezvoltare.

Anexa 1. Plan-schiță cu perdele forestiere de protecție examinate în teren în cadrul Proiectului



Anexa 2. Tabele cu indicatori statistici: Monitorizarea stării PFP-urilor, soluții tehnice propuse

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Lățime, m	Nr rînduri	Vîrsta, ani	Compoziția	SP	Gradul de uscare	Stare funcțională	Lucrări de reabilitare propuse	Suprafața
R07175	1,48	10	2	15	8ST1CI1DT	ST	U0	satisfăcătoare	degajări	1,48
									îngrijirea subarboretului	1,48
R07176	2,07	10	2	40	7NU3VI	NU	U2	satisfăcătoare	elagaj	2,07
									emondaj	2,07
									taieri de igiena	2,07
									îngrijirea subarboretului	2,07
R07177	2,12	10	1	15	7PA1FR1ST1DT	PA	U0	satisfăcătoare	rarituri	2,12
R07178	0,85	6	2	45	6NU2VI2CI	NU	U1	satisfăcătoare	elagaj	0,85
									emondaj	0,85
									taieri de igiena	0,85
									îngrijirea subarboretului	0,85
R07179	1,35	12	2	25	5ST4PA1DT	ST	U0	satisfăcătoare	elagaj	1,35
									emondaj	1,35
									taieri de igiena	1,35
									îngrijirea subarboretului	1,35
R07181	2,69	10	2	45	10NU	NU	U1	satisfăcătoare	elagaj	2,69
									emondaj	2,69
									taieri de igiena	2,69
									îngrijirea subarboretului	2,69
R07182	0,59	8	2	10	6PA2ST2ART	PA	U0	satisfăcătoare	rarituri	0,59
R07183	0,69	12	2	25	5PA2ST2ART1DT	PAC	U0	satisfăcătoare	rarituri	0,69
TOTAL	11,84									34,2

Costuri estimative ale lucrărilor de reabilitare

Cod PFP	Suprafața vectorizată , ha	Compoziția	Lucrări de reabilitare propuse	Suprafața	Nr. hărții tehnologice	Cheltuieli conform HT, pentru 1 unitate	Calculul prognozabile pentru suprafața de intervenție, (reconstrucția integrală cu plantări și completări - termen de creștere 4 ani)
R07175	1,48	8ST1CI1DT	degajări	1,48	35	2143,18	3171,91
			îngrijirea subarboretului	1,48	33	1064,93	1576,10
R07176	2,07	7NU3VI	elagaj	2,07	32	15250,86	31569,28
			emondaj	2,07	30	9842,29	20373,55
			taieri de igiena	2,07	13	2073,32	4291,77
			îngrijirea subarboretului	2,07	33	1064,93	2204,41
R07177	2,12	7PA1FR1ST1DT	rarituri	2,12	12	6669,74	14139,86
R07178	0,85	6NU2VI2CI	elagaj	0,85	32	15250,86	12963,23
			emondaj	0,85	30	9842,29	8365,95
			taieri de igiena	0,85	13	2073,32	1762,32
			îngrijirea subarboretului	0,85	33	1064,93	905,19
R07179	1,35	5ST4PA1DT	elagaj	1,35	32	15250,86	20588,66
			emondaj	1,35	30	9842,29	13287,10
			taieri de igiena	1,35	13	2073,32	2798,98
			îngrijirea subarboretului	1,35	33	1064,93	1437,66
R07181	2,69	10NU	elagaj	2,69	32	15250,86	41024,82
			emondaj	2,69	30	9842,29	26475,77
			taieri de igiena	2,69	13	2073,32	5577,23
			îngrijirea subarboretului	2,69	33	1064,93	2864,67
R07182	0,59	6PA2ST2ART	rarituri	0,59	12	6669,74	3935,15
R07183	0,69	5PA2ST2ART1DT	rarituri	0,69	12	6669,74	4602,12
TOTAL	11,84			34,2			223915,72